

Клеванський ЗДО №2 (ясла-садок)

**Семінар-практикум на тему:
«Гра дитини – ефективний засіб пізнання
світу»**

Підготувала і провела

Вихователь-методист:

Надія Захарчишина

2024 р.

Мета: підвищити рівень знань і вмінь щодо організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку, удосконалювати вміння розв'язувати складні педагогічні ситуації під час ігрової діяльності, розширювати обізнаність щодо методів та прийомів керівництва іграми, розвивати творчий підхід до організації гри й керівництва нею, підвищувати педагогічну майстерність.

Обладнання та матеріали: конверти із завданнями, смужки паперу, круг – сонечко.

ХІД:

1.«Вітання»

I. Організаційний блок.

Вихователь – методист пропонує всім учасникам семінару стати в коло. По колу передають сонечко з вітаннями один одному.

Вихователь-методист. Шановні колеги, сьогодні ми з вами зібралися на семінар-практикум на тему: «Гра дитини – ефективний засіб пізнання світу». Семінар-практикум створений для нас, а не ми для нього, тому я сподіваюся, що всі ви позитивно настроєні і вам комфортно. Якщо все добре, тоді рухаємося далі.

Правила поведінки на семінарі-практикумі

1. Активність.
2. Тут і тепер.
3. Творчість.
4. Відвертість.
5. Толерантність.
6. Оптимізм.
7. Емоційність.

Вправа «Три слова про себе»

Мета: познайомить учасників семінару-практикуму, сприяти згуртованості групи, створенню доброзичливої, комфортної атмосфери під час подальшої роботи.

Опис вправи: кожен з учасників говорить про себе лише три слова. Після цього формують «ланцюжок зв'язку». Кожен з учасників шукає й називає, що пов'язує його із сусідом по колу, беручи його під руку і т.д., доки не утвориться ланцюжок.

II. Теоретичний блок.

Закон України «Про дошкільну освіту» визначає як одне з пріоритетних завдань дошкільної освіти формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду». Проте дедалі більше уваги приділяють навчальній діяльності дітей, а не їхньому розвитку в процесі суто дитячих видів діяльності. І якщо ми, педагоги, більше розуміємо, що дитячі ігри допомагають малюкам осягати світ та навчають їх жити в ньому, освоювати різні моделі поведінки, здобувати нові знання, то батьки часто ставляться до самостійних ігор малюків, як до забави, а ближче до школи намагаються весь вільний час зайняти «корисними» справами, що готують дітей до навчання. Батькам потрібно розуміти, що розвиваючі ігри для дітей – головна ланка пристосування малечі до нашого світу, і це є першочергове завдання педагога надати інформацію батькам вихованців, що гра зовсім не забава, дитини живе в грі, задовольняючи своє бажання бути, як дорослий.

Гра як основний вид діяльності дошкільників має особливе значення у їх загальному розвитку. Вона є важливою діяльністю дитини і займає більшу частину дошкільного дитинства. Дайте грі право на існування для успішного засвоєння дитиною соціально-рольового простору. Розширення її соціальної компетентності; збереження «морального імунітету» кожного дошкільника що проявляється в умінні адаптуватися в умовах постійного розвитку нових динамічних форм існування людства; розвитку кожної окремої особистості як носія суспільної культури.

Гра посідає чільне місце в системі фізичного, морального, трудового та естетичного виховання дошкільнят. Вона активізує дитину, сприяє підвищенню її життєвого тону, задовольняє особисті інтереси та соціальні потреби.

Гра – це «чарівна скринька», за допомогою якої можна навчити малюка читати, писати, і, головне, - мислити, спостерігати, доводити, розуміти, творити. Виявляючи цікавість до світу дорослих, але не маючи можливості включитись до нього, дошкільник моделює цей світ у грі, в якій вони виконують ролі дорослих, відтворюючи в уявних ситуаціях їх життя, працю та стосунки.

Гра – це діяльність, у якій дитина спочатку емоційно, а потім інтелектуально засвоює всю систему людських взаємин.

Важливу роль у розвитку дітей відіграє організація ігрової діяльності в дошкільному закладі. У ЗДО ігрова діяльність становить комплекс ігор, які спрямовані на фізичний та інтелектуальний розвиток дітей. До таких ігор належать творчі, які дозволяють дітям самостійно визначити мету, правила і зміст. До розряду творчих ігор (з ініціативи дітей) належать сюжетно-рольові, театралізовані, ігри-драматизації, конструктивні ігри. Крім творчих на формування ігрової діяльності дитини впливають дидактичні, рухливі, спортивні, народні ігри (з ініціативи дорослого з готовими правилами).

Сюжетно- рольова гра –провідна діяльність дошкільників, яка задовольняє вікові потреби дітей та допомагає оволодіти знаннями і вміннями. У грі починається моральний та розумовий розвиток дитини, а головне – становлення особистості.

Відомі два джерела, які живлять дитячі задуми, спонукають реалізувати їх у грі.

Перше – явища і події навколишньої дійсності, які випадково спостерігають діти і які викликають у них інтерес.

Друге – продумана, послідовна організація дорослими доступних, цікавих вражень, що можуть збагачувати зміст гри.

Рольова гра має вирішальне значення для розвитку уяви. Ігрові дії відбуваються в уявній ситуації, замінюючи реальні предмети на замінники та уявні та виконуючи ролі уявних персонажів. Така практика дії в уявному просторі сприяє тому, що діти набувають здатність до творчої уяви. Спілкування дошкільника з однолітками відбувається здебільшого також у процесі спільної гри. Граючи разом, діти починають брати до уваги бажання та дії іншої дитини, відстоювати свою точку зору, розробляти і реалізувати спільні плани. Тому гра впливає на розвиток спілкування дітей у цей період. Величезне значення гри для розвитку психіки та особистості дитини дає підставу вважати, що саме ця діяльність є в дошкільному віці провідною.

Центральним моментом рольової гри є роль, що бере на себе дитина. При цьому вона не просто називає себе ім'ям відповідної дорослої людини («Я — космонавт», «Я — мама», «Я — доктор»), але, що є найголовнішим,

діє як доросла людина, роль якої вона взяла на себе і цим нібито ототожнює себе з нею. Саме ігрова роль у концентрованій формі втілює в зв'язок дитини зі світом дорослих. Найбільш характерним моментом ролі є те, що вона неможлива без практичної ігрової дії. Роль вершника, лікаря або шофера неможливо виконувати тільки в уяві, без реальних, практичних ігрових дій.

Сюжет гри — це та частина дійсності, що відтворюється дітьми в грі (лікарня, родина, війна, магазин тощо). Сюжети ігор відтворюють конкретні умови життя дитини. Вони змінюються залежно від цих конкретних умов разом із розширенням кругозору дитини та її знайомством з навколишнім. Основним джерелом ролевих ігор є знайомство дитини із життям і діяльністю дорослих.

Зміст гри — це те, що відтворюється дитиною як центральний момент у людських взаєминах. Конкретний характер взаємин між людьми, які діти відтворюють у грі, може бути різним і залежати від взаємин реального дорослого оточення дитини. Таким чином, гра виникає з умов дитини і відбиває, відтворює ці умови. Комплексний метод керівництва ігровою діяльністю передбачає два основних етапи:

1. Виникнення гри на основі вражень дітей у процесі ознайомлення із суспільними явищами, поглиблення і розвиток її за допомогою іграшок та замінників.
2. Активізація педагогічно доцільного змісту ігор – знань, моральних уявлень, творчості, самостійності – за допомогою ролевого спілкування вихователя з дітьми, введення правил колективної гри.

Для забезпечення правильної організації та проведення сюжетно-рольової гри, необхідні:

- чіткість та послідовність планування навчально-виховної роботи з керівництва творчими іграми;
- зв'язок між навчанням на заняттях, творчими іграми та працею, спрямованими на задоволення потреби гри.
- складання перспективного планування підготовки сюжетно-ролевих ігор на рік;

- конкретизація ігрової ситуації, безпосередньо вихователем у період гри, спираючись на знання та вікові особливості дітей, конкретну ситуацію, досвід, такт, педагогічну майстерність.

Методичні рекомендації до проведення сюжетно-рольових ігор

I. Вимоги до гри:

- кожна дитина повинна вміти виконувати будь-яку роль тієї чи іншої гри (мінатися ролями);
- вживати ввічливі слова – необхідна умова культури спілкування;
- включати в сюжетно-рольові ігри лічбу та вимір, переходячи від конкретних форм до більш абстрактних;
- ігровий матеріал має бути привабливий і розміщений у доступних для дітей місцях.

II. Керівництво вихователя грою:

- знати психологічні та вікові особливості дітей дошкільного віку, індивідуальні – кожної дитини;
- завойовувати довіру у вихованців, розуміти ігрові задуми дітей, їх переживання, вміти встановлювати з ними дружні контакти;
- вміти пробудити у дитини інтерес, цікавість до гри, бажання гратися в колективі однолітків;
- добре знати структуру рольової гри, її чотири компоненти (розподіл ролей, ігрові дії ролей, ігрове застосування предметів та їх умовну заміну іншими предметами, стосунки між гравцями);
- проводити роботу з дітьми по ознайомленню з навколишнім життям, працею дорослих у різних сферах, щоб діти мали певні конкретні знання про навколишню дійсність, які б вони могли використати в грі;
- розвивати в процесі гри у дошкільників творчість, фантазію, уяву, використовуючи різноманітні прийоми: запитання, захоочення, репліку, вказівку, оцінку окремих персонажів, тощо;
- тримати в полі зору всіх учасників гри, а часом самому бути її учасником (з молодшими гратися разом, у старших дошкільників розвивати самостійність, цілеспрямованість, наполегливість);

- сприяти організації дитячого колективу у грі, вихованню дружніх почуттів. Педагогічна цінність любого різновиду гри значною мірою залежить від ефективності вирішення у ній ігрового завдання. Кінець гри обов'язково має бути емоційним. Водночас діти повинні розрізняти свої обов'язки у грі і в буденному житті, вчитися переключатися з гри на реальні справи. Головне щоб з кожним днем вони стали самостійнішими, ініціативнішими, розширювали своє бачення світу і себе в ньому.

Бліц-опитування «Хто найшвидше відповідь»

Вихователі швидко відповідають на запитання:

- Наявність чого визначає творчий характер сюжетно-рольової гри ?
(Задуму.)
- Які є структурні компоненти сюжетно-рольової гри ?
(Сюжет, зміст, ролі.)
- Яку роль під час гри найчастіше бере на себе дитина?
(Дорослого.)
- Які психічні процеси формуються в дітей під час сюжетно-рольових ігор?
(Мислення, уява, пам'ять, мовлення.)
- Як називають різноманіття і взаємозв'язок ігрових дій, взаємин дітей у грі?
(Сюжет.)
- Що є однією із основних умов організації сюжетно-рольової гри?
(Наявність атрибутів.)
- Які гігієнічні умови організації сюжетно-рольової гри?
(Наявність ігрового простору, а також безпечних для життя і здоров'я іграшок та атрибутів, забезпечення місця і часу для ігор.)
- Які є способи включення малоактивних дітей в сюжетно-рольову гру?
(Підтримувати під час гри, пропонувати виконати основну роль, заохочувати до виконання певних ігрових дій тощо.)

III. Практичний блок

Вправа «Створюємо колаж»

Мета: уточнення знань учасників щодо умов формування ігрової компетенції, форм та методів роботи з дітьми задля реалізації завдань освітньої лінії «Гра дитини».

Опис вправи: команди отримують конверти із завданнями. Відповідь на завдання потрібно представити через спільно підготовлений колаж. Після виконання завдання кожна група презентує свою роботу.

Команда I. Завдання:

- Як може вихователь без прямого втручання стимулювати ігрову діяльність дітей?

Можливі варіанти відповіді:

- створити умови (предметно-ігрове середовище);
- проявляти шанобливе ставлення до тих, хто грається, та до самого процесу гри;
- показати, що вихователь приймає дитячу гру без найменшого натяку на цензуру, докір;
- заохочувати самостійність дітей;
- надавати місце для гри;
- заохочувати творчість, активність тощо.

Команда II. Завдання:

- рівень гри залежить від ігрового досвіду. Нажаль, часто доводиться бачити, як діти чекають вказівки чи настанови дорослого перед початком будь-якої роботи, оскільки звикли діяти лише з його дозволу. Якими будуть ваші дії, якщо у групах дітей, з якими ви працюєте, діти самостійно не граються?

Можливі варіанти відповіді:

- змінити ставлення до гри, поставивши її вище за інші види діяльності;
- частіше гратися з дітьми, демонструвати зразки ролей і сюжетів;
- вести цілеспрямовану роботу з метою налагодження доброзичливої атмосфери у групі, допомагати дітям позитивно вирішувати конфлікти, ефективно спілкуватися, узгоджувати свої дії тощо;
- обжити простір для гри.

Команда 3. Завдання:

- підсумуйте: що означає гра для дитини?

Можливі варіанти відповіді:

- пізнання світу навколо себе;
- розвиток моторики та м'язів;
- розвиток креативності, уяви та ініціативності;
- вивчення стосунків між людьми та засвоєння правил поведінки;

- пізнання себе та своїх можливостей, здібностей;
- отримання задоволення та розвиток емоційної сфери.

Запитання для обговорення:

- чи складно було виконувати цю роботу? Що допомагало? Що перешкоджало?
- Що вам дало виконання цієї справи?

Вправа: «Чарівник своєї справи»

Мета: закріпити методи і прийоми педагогічного керівництва сюжетно-рольовою грою.

Опис вправи: кожен з учасників семінару-практикуму на смужках паперу записує знайомі йому методи і прийоми педагогічного керівництва сюжетно-рольовою грою, викладаючи з цих смужок сонечко.

Можливі варіанти відповіді:

- на початкових етапах ігрової діяльності вибір ігор найближчої дітям тематики – родина, дитячий садок, тощо;
- використання сюрпризних моментів;
- уведення в гру нових іграшок;
- спостереження за іграми інших дошкільників, ситуація з дорослого життя;
- читання літературних творів;
- обговорення телепрограм, мультфільмів;
- обігрування персонажів і їх взаємодії одне з одним;
- розігрування казок;
- облік інтересів дітей групи;
- планування гри;
- вказівка, порада, спонукання тощо;
- навмисна зміна перебігу гри, обігрованої ситуації;

- розроблення ігор, у яких за сюжетом взаємодіють два протилежні персонажі.

Вправа «Мозковий штурм»

Мета: активізація попередніх знань учасників з обраної теми.

Опис вправи: учасники об'єднуються в команди. Керівник почергово виголошує запитання (речення, які потрібно завершити) для кожної з команд.

- творчий характер сюжетно-рольової гри визначається наявністю... (*задуму*);
- найчастіше в грі дитина приймає на себе роль... (*дорослого*);
- розмаїття та взаємозв'язок ігрових дій, взаємин дітей у грі – це... (*сюжет*);
- структурними компонентами гри є... (*сюжет, зміст, роль*);
- психічні процеси, що формуються в ході сюжетно-рольової гри – це... (*мислення, уява, пам'ять*);
- один із принципів організації сюжетно-рольової гри – це... (*наявність атрибутів*);
- ігри, що придумують самі діти, відображаючи у них враження від пізнання навколишнього світу – це... (*творчі*);
- ігри, в яких діти відображають предметний світ, самостійно зводять споруди і зберігають їх - це... (*будівельно-конструктивні*);
- образні ігри за певним задумом дітей, що розкривається через відповідні події і розігрування ролей – це... (*сюжетно-рольові*);
- розігрування за особами літературного твору, відтворення за допомогою пізнавальних засобів (інтонацій, міміки, жестів, ходи, конкретних образів) – це... (*театралізовані*);
- ігри, які спрямовані на формування у дітей потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом удосконалення пізнавальних умінь і навичок – це... (*дидактичні*).

IV. Рефлексійно-практичний блок

Вправа: «Відлуння очікувань»

Мета: підбиття підсумків, активізація зворотного зв'язку.

Опис вправи. Керівник семінару-практикуму пропонує кожному поділитися своїми враженнями від спільної діяльності, висловити, яку практичну користь він отримав від участі в даній діяльності.

